

Meer vrouwen aan de top – desnoods verplicht

Er zijn veel redenen waarom Europa behoefte heeft aan meer vrouwen in topfuncties, zeggen **Neelie Kroes** en **Heleen Mees**.

The Economist stak in het voorjaar de loftrumpet af over *womanpower*. Volgens het gezaghebbende tijdschrift zijn vrouwen dé motor van de wereld-economie.

Maar als Europa de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie van de wereld wil worden, is het niet voldoende dat vrouwen eenvoudigweg tot de arbeidsmarkt toetreden. Om daadwerkelijk de vruchten te plukken van het vrouwelijk toptalent heb je vrouwen in topfuncties nodig, zowel in de publieke als private sector, in de wetenschap en het hoger onderwijs.

Vrouwen in Europa hebben de onderwijsachterstand die ze ooit hadden, allang weggewerkt. Niet alleen gaan meer vrouwen dan mannen naar de universiteit, hun prestaties overtreffen ook nog eens die van mannen. Dat geldt voor alle studierichtingen, maar bij de studies natuurwetenschappen, wiskunde en informatica is de voorsprong van vrouwen op mannen het grootst.

Maar ondanks die voortreffelijke academische resultaten blijft het percentage vrouwen aan de top ver beneden de 10 procent steken. Uit onderzoek van het *Women's International Network* blijkt dat in Nederland het aandeel vrouwen aan de top de laatste jaren niet toeneemt, maar zelfs aan

het afnemen is.

De vraag is of we het ons werkelijk kunnen veroorloven om hoogwaardig menselijk kapitaal te verspillen nu het economisch tij van China en India snel stijgt en de Europese bevolking vergrijsd. De eerste babyboomers gaan met pensioen – of zijn al met prepensioen gegaan – en de beroepsbevolking zal binnen afzienbare tijd beginnen te krimpen. Als Europa een economische macht van betekenis wil blijven in de wereld, dan moet de arbeidsparticipatie flink omhoog, zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin.

Hoewel zwangerschap wel een vrouwenaangelegenheid zal blijven, valt niet in te zien waarom dat ook voor het huishouden en de opvoeding van kinderen zou gelden. Mannen kunnen meer verantwoordelijkheden op zich nemen en ook kan een aanzienlijk deel van het huishouden worden uitbesteed.

Zoals de economen Schettkat en Freeman hebben aangetoond, zijn carrièrevrouwen minder tijd kwijt aan huishoudelijke taken, omdat ze de boodschappen, het koken en het schoonmaken overlaten aan derden. Huisvrouwen en vrouwen met een deeltijdbaan doen dat allemaal zelf, en werken per saldo net zo hard als carrièrevrouwen.

Als hoogopgeleide vrouwen in Europa meer uren gaan werken in kwalitatief betere banen zal dat de vraag stimuleren naar diensten als kinderopvang en huishoudelijke hulp, waardoor de werkloosheid onder laagopgeleiden wordt teruggedrongen. Het mes snijdt dan aan twee kanten.

Anders dan bij arbeidsmigratie

Gender balance

Dit jaar is in Noorwegen wetgeving van kracht geworden die bepaalt dat in ondernemingsbesturen gender balance moet worden gerealiseerd, dat wil zeggen die uit minimaal 40 procent vrouwen én 40 procent mannen moet bestaan. De regels voor gender balance zijn al langer van toepassing op de publieke sector in Noorwegen. De Spaanse premier Zapatero heeft inmiddels soortgelijke wetgeving aangekondigd voor bedrijfsleven en bestuur in Spanje.

het geval is, zal een toename van arbeidsaanbod van vrouwen niet leiden tot een additioneel beslag op publieke voorzieningen als scholen, ziekenhuizen en ouderdagvoorzieningen. Vrouwen maken daar immers toch al gebruik van, of ze nou thuis blijven om het huishouden te doen of een betaalde baan buitenshuis hebben.

Omdat we langer leven en minder kinderen krijgen, neemt de opvoeding minder tijd in beslag dan vroeger. Het moet daarom voor vrouwen mogelijk zijn om een topfunctie te ambiëren zonder dat ze daarvoor hun vruchtbaarheid moeten opofferen. Meer vrouwen aan de top betekent ook een belangrijke prikkel voor vrouwen in lagere posities door het zogenoemde *trickledown*-effect. Het blijkt namelijk dat vrouwelijke managers in de regel een vrouwvriendelijker beleid voeren. Bovendien vormen ze fantastische rolmodellen.

Het probleem met de doorstroming van hoogopgeleide vrouwen

ILLUSTRATIE ARCADIO

lijkt meer geworteld in de ondernemingscultuur en stereotypen, dan in regelrechte discriminatie. Kloongedrag en groepsdynamiek weerhouden een ondernemingsbestuur dat uitsluitend uit mannen bestaat, ervan om een vrouw te benoemen, zelfs als de bestuursleden ieder individueel een dergelijk besluit zouden steunen. Meer vrouwen in topfuncties zal daar definitief een einde aan maken.

De Europese ambities liepen een deuk op toen de Franse en Ne-

derlandse kiezers vorig jaar hun veto uitspraken over de Europese grondwet. Met de afwijzing werd uiting gegeven aan een meer algemeen gevoel van onbehagen over de wereld waarin we leven. Dit negatieve sentiment is schadelijk voor Europa's streven voor 2010. Een beslissende pro-vrouwenstrategie zal een nieuw momentum creëren in Europa, en ons in staat stellen effectief met de Verenigde Staten en Azië te concurreren.

Studies tonen aan dat onderne-

mingen met meer vrouwen in het hoger management een hoger rendement behalen dan die met minder vrouwen aan de top. Het betrekken van meer vrouwen in het management geeft een positieve stimulans in de samenleving.

Vrouwen zijn meer dan mannen geneigd tot transparantie en het mobiliseren van de kennis van anderen. Hiervan gaat een goede invloed uit op de betrokkenheid van medewerkers bij de voorbereiding en uitvoering van beleid. Maar van vrouwen mag ook wat worden gevraagd. De realiteit is dat een topbaan meer dan twee werkdagen per week vergt, en niet samenvalt met schooltijden. Evenzeer moeten vrouwen bereid zijn verantwoordelijkheden op zich te nemen die voor lange tijd uitsluitend aan mannen toebehoorden.

Om vrouwen een reëel uitzicht te bieden op hogere functies zou Nederland moeten overwegen om een gedragscode tussen overheid en bedrijfsleven tot stand te brengen – een *gender balance*. Het is de beste manier om de huidige cultuur van vooroordelen en stereotypen te doorbreken. We moeten ons niet langer de weldaad van vrouwen in topfuncties ontzeggen.

Neelie Kroes is Europees Commissaris voor Mededinging. Heleen Mees is econoom, jurist en columnist voor NRC Handelsblad.

▶ Op 23 oktober organiseert WOMEN Inc. in Pakhuis De Zwijger in Amsterdam een debatbijeenkomst over vrouwen aan de top met onder meer Neelie Kroes, Ben Verwaayen en Femke Halsema (www.women-inc.nl).